

Обсъждане. Представеният фактически материал поставя на дискусия най-малко следните въпроси:

1. Присъща ли е биологически по-високата смъртност на мъжкия пол?
2. Кои фактори я обуславят?
3. Възможно ли е тенденцията към нарастване на мъжката свръхсмъртност да се обърне в посока на конвергенция на режимите на измиране на двата пола?

По първия въпрос: през последните два века населението на развитите страни преживява демографския преход (Тотев, 1991). Три успоредни процеса действат за подобряване на здравното състояние на женските популации и намаляване на тяхната смъртност:

- Повишава се жизненото равнище на населението; това води до намаляване на общата смъртност при двата пола;
- Намалява раждаемостта, първата бременност се измества в по-зрели години на жените, увеличават се интервалите между ражданията;
- На бременните жени се осигурява адекватна медицинска помощ. Рискът от усложнения на бременността и раждането намалява до минимум.

След като се премахнат рисковете за здравето и живота, свързани с репродуктивните им функции, смъртността на жените бързо намалява, изравнява се с тази на мъжете и пада още по-ниско. Възниква проблемът „мъжка свръхсмъртност“, чийто размер нараства бързо с времето, особено във възрастта 15-49 години.

Демографският преход съпътства съзнателната човешка дейност. И днес в развиващите се страни може да се наблюдава свръхсмъртност на жените във фертилна възраст. Тя е отразена в моделните таблици за смъртност на ООН, даже и при средна продължителност на живота 75 години (Unabridged Life Tables..., 1982). Самият факт, че едновременно съществуват два различни режима на измиране на двата пола или че едновременно със социално-икономическото развитие на дадена страна нейното население преминава от един режим на измиране (с женска свръхсмъртност във фертилната възраст) към друг (с мъжка свръхсмъртност), показва, че тези режими не са неизменни и само биологично детерминирани, а се определят предимно от начина на живот.

По втория въпрос: днес знаем със сигурност, че голяма част от болестите, които определят режима на смъртността изобщо и мъжката свръхсмъртност в частност, се коренят в начина на живот, който съвременният човек сам си определя. Огромната литература по въпроса бе сумирана от J. MacGinnis и M. Hamburg (1987) по следния начин: